

FOTO: MAGNUS FRÖDERBERG

Magnus Fröderbergs bild "Morfar vid havet" är en av fotosidans mest kommenterade bilder med 159 kommentarer.

FOTOGRAFENS PATENTLÖSNINGAR, DEL 1:

Städa bildytan och skapa ett blickfång

Om du vill utvecklas som fotograf så måste du lära dig att städa. Rensa bort plotter och ovidkommande detaljer ur bildytan. Men precis som med all sorts städning kan det bli för mycket av det goda. **TEXT** GÖRAN SEGEHOLM

Vi hade gäster häromveckan. De tittade igenom en försvarlig mängd av våra familjebilder. Ett enda foto kommenterade de ur bildmässig synvinkel. Ett levande ljus i nederkant, i övrigt var bilden i stort sett tom på innehåll.

– Å, vilket fint kort.

Så är det. Väststade bilder har lätt att nå fram, och som hobbyfotograf inhöstar man sällan så många positiva kommentarer från släkt och vänner som när bara det allra viktigaste i bilden är skarpt och tydligt återgivet. Titta bara på vilka bilder som får mest positiv kritik på bildbedömningssajter som Fotosidan.se och Photo.net.

På samma sätt som man finner frid i ett nystädat hem – var sak på sin plats – finner ögat lugn i en välstädat bild. Och

precis som man i en extremt välstädat miljö kan få besökaren att omedelbart upptäcka en detalj som man vill ge extra uppmärksamhet, en påkostad fotobok på soffbordet till exempel, kan man i bilden omedelbart leda betraktaren fram till bildens blickfång. Även om det inte tar upp mer än en bråkdel av bildytan.

Bilder som är rensade på i stort sett alla andra detaljer än de som tillhör huvudmotivet blir extremt lätta att ta till sig för betraktaren. Allt blir så enkelt, tydligt och okomplicerat. En motocrosscykel fångad i ett hopp mot en helt ren himmel. En enkel blomma mot en grön fond av lövverk i total oskärpa. Du har sett dem hur många gånger som helst. Ändå imponerar de förvånansvärt ofta på folk. Titta själv igenom

KAMERA & BILD | FOTOGRAFENS PATENTLÖSNINGAR

1. Städa bildytan

ANVÄNDS MEST Reportage-, nyhets- och sportfotografer städar upp för att få tydliga bilder som går snabbt att uppfatta av en stressad tidningsläsare. Det passar i alla situationer där du bara har små möjligheter att anpassa motivet till vad du vill säga. Det är synnerligen användbart för att göra begripliga bilder i röriga miljöer med mycket detaljer.

Det finns också en stark tradition med mycket rena, städade bilder bland avancerade hobbyfotografer. Det kan bero på att många är väldigt medvetna om bildkomposition och gärna bygger upp bilderna med så få beståndsdelar som möjligt för att göra kompositionen tydlig och kraftfull.

VINSTER Genom att skapa stora, rena ytor i bilden kan du sätta ditt huvudmotiv i blickfånget utan att det behöver fylla hela bildytan. Det ger en intressant effekt av att man "ser det lilla". Bilden går väldigt snabbt att uppfatta, vilket kan ge många positiva kommentarer från betraktare.

RISKER Rena bilder med få bildelement blir tydliga och lätta att avläsa, men samtidigt mer snabbkonsumerade. Det kan bli så lättsmält att det är ointressant. Steget från prydligt till tråkigt är inte stort.

Städa inte dina familjebilder alltför mycket. De är för internt bruk, och det är kul att det råkar komma med mjölkpaket och dagstidningar i bakgrunden. Man glömmer så fort hur sådana vardagliga saker ser ut. Men när det gäller att nå utomstående betraktare, som inte är intresserade av att vi i vår familj drack ekologisk lättmjölk i mitten av 00-talet, så kan det välstädade vara ett jättebra sätt att få dem att se bilderna.

vilka bilder du fått mest beröm för. Några extremt välstädade i samlingen? Trodde väl det.

DET ÄR VÄSENTLIGT för alla fotografer att ha några snabba genvägar till de rena bilderna i den mentala verktygslådan. Särskilt viktigt när det ska tas bilder i stökiga miljöer med mycket störande detaljer. Och extra särskilt viktigt om det inte finns så mycket tid för att arrangera och ställa tillräta saker och ting som man vill ha dem.

För att städa upp dina bilder måste du först vänja dig vid att verkligen titta på hela bilden i kamerans sökare. Det är en viktig del i den fotografiska utvecklingen. Många ovana fotografer ser inte alla delar av bilden i sökaren, utan stirrar bara på huvudmotivet i mitten. Det är så vi normalt tittar, när vi inte har en kamera till ögat. Men nu måste du aktivt flytta blicken så att du blir medveten om allt som kommer att ingå i den färdiga bilden.

Den mest uppenbara vägen är att hitta rena bakgrunder som inte har så mycket störande detaljer. Jag har talat med många rutinerade fotografer som säger att de ständigt håller ögonen öppna efter rena ytor att använda i bildkompositionen. Det kan vara väggar, dörrar, husfasader, en sida på en stor lastbil. Man hittar den där ytan, och så försöker man se om det finns något sätt att placera huvudmotivet mellan den och sig själv.

Ibland handlar det om att förflytta sig rätt långa sträckor, om man till exempel fotograferar en byggnad mot skogsbakgrund och vill byta till en stillsammare öppen horisont. Men betydligt oftare handlar det bara om att flytta sig någon meter hit eller dit – bara så att huvudmotivet friläggs mot en bakgrund som inte stjäl för mycket uppmärksamhet.

Om den rena bakgrunden inte är så väldigt stor måste man ibland se till att huvudmotivet är ganska nära ytan. Det är fullt tillåtet att be någon luta sig mot en målad vägg.

De allra största homogena ytorna hittar man lättare om man tittar uppåt eller nedåt än om man ser sig omkring i ögonhöjd. Tänk på en vanlig stadsgata – nere i marknivå finns tusentals detaljer överallt – reklamskyltar, bilar, träd, fotgängare och cyklister. Titta nedåt så är det bara asfalt. Titta uppåt så är det ren himmel. Genom att välja höga eller låga vinklar rensar man effektivt upp bakgrunden.

FOTO: GÖRAN SEGEHOLM

Den enda bilden som våra gäster gav beröm för dess bildmässiga kvaliteter är inte särskilt bra. Men den är lättbegriplig, och det kan man plocka många poäng på. Annars är jag inte så mycket för att städa upp just familjebilder. De är för internt bruk, och det är kul att det råkar komma med lite mjölkpaket och dagstidningar i bakgrunden. Man glömmer så fort hur sådana vardagliga saker ser ut.

FOTO: GÖRAN SEGEHOLM

Uppåt och nedåt finns ofta rena ytor – himmel och mark. En vanlig teknik för att frilägga huvudmotiv mot en ren bakgrund är att fotografera något uppåt.

OM MAN NU INTE kan hitta någon ren, detaljfattig yta som bakgrund kan man alltid skapa en renare bild genom att lägga en stökig bakgrund i kraftig oskärpa. Till skillnad från fallet med den rena ytan, då man ofta måste flytta huvudmotivet nära bakgrunden, gäller det nu att avståndet mellan huvudmotiv och bakgrund är så stort som möjligt. Sedan gäller största möjliga bländare på kameran och gärna en ganska lång brännvidd – tele alltså. Inte för att göra huvudmotivet extra stort i bildytan, utan för att effekten av oskärpan blir tydligare och mer iögonfallande än om man använder vidvinkel.

Den här tekniken är ofta använd av många fotografer. Den är ett effektivt sätt att städa upp bildytan och begränsa hur

många olika delar bilden innehåller. Den här effekten är också en av anledningarna till att ljusstarka telezoomar på sisådär 70–200 millimeter är så populära. Det är lätt att få bilden att se ”proffsig” ut, som det heter.

EN TREDJE METOD att rensa bildytan från oväsentligt tjafs fungerar lika bra med vidvinkelobjektiv som med tele. Tekniken är ovanligare än den oskarpa bakgrunden, men inte mindre effektiv. Nu handlar det om att dölja en orolig bakgrund bakom en oskarp förgrund.

I praktiken är det hela är väldigt enkelt. Exempel: Du står där och ska ta en bild av en person i en riktigt rörig kontors-

FOTO: GÖRAN SEGEHOLM

Att använda något i förgrunden för att gömma en stökig bakgrund är en mycket användbar metod för att rensa upp bilden.

Det här är kanske den allra vanligaste metoden för att rensa bort detaljer i bakgrunden och göra en mer enhetlig yta – teleobjektiv och stor bländaröppning i kombination med att huvudmotivet befinner sig långt bort från bakgrunden.

miljö. Bråttom är det, och du vet inte vad du ska hitta på för att inte få en jättejobbig bild med alldeles för mycket jox. Men så ser du en vas med blommor på skrivbordet, och det blir din räddning. Du flyttar blommorna riktigt nära kameran och låter dem fylla upp en försvarlig del av bildytan. Personens ansikte placeras du mot en någorlunda ren yta i bakgrunden. Nu behövs det ju inte så mycket; det gäller ju bara ansiktet.

Det går utmärkt att använda andra personer som förgrunds-skärmar. Ett bra trick när en person framför ett budskap är att se till att det finns ytterligare en person, en åhörare kanske, mellan dig och den som talar. Sedan komponerar du bilden så att personen i förgrunden blir oskarp och döljer en så stor del som möjligt av bakgrunden. Knäpp av bilden när ditt huvudmotiv – personen längst ifrån dig – gör något som blir intressant för bilden.

NÄR ÄR VÄLSTÄDAT BÄST:

	sällan	ibland	ofta
Sport			✓
Reportage		✓	
Nyheter		✓	
Familjebilder		✓	
Djur			✓
Landskap	✓		
Fototävlingar	✓		
Porträtt			✓
Ren dokumentation	✓		

MEN HUR BRA ÄR det med städade bildytor? En patentlösning för all slags fotografering? Absolut inte. Rena bilder må vara lätta att uppfatta, och som fotograf kan du få mycket beröm för att du rensat bort bildgräset ordentligt. Men väldigt rena bilder är också ganska snabbt konsumerade. Det gör dem lämpliga för sammanhang där bilderna måste uppfattas snabbt – i tidningar och informationsbroschyrer till exempel.

Kom också ihåg att prydligt gränsar till tråkigt. Det är som att komma hem till någon som har extremt välstädat och undanplockat. Fint? Javisst. Spännande? Inte så värst. Ofta är det roligare att se sig omkring i en rörig miljö – en uppfinnarverkstad till exempel. Där finns det saker att upptäcka även efter det första ögonkastet, bara man har tid.

Inom fotografien är det en svårare konst att behålla många detaljer i bildytan utöver huvudmotivet och ändå lyckas visa betraktaren vad som är det viktiga med bilden. Att städa med sans. Eller kanske ännu hellre att städa utan att det syns.

Men det är en annan historia. ■

Sammanfattning: 3 vägar till en välstädat bild

• ANVÄND EN REN BAKGRUND

Hitta en ren bakgrund och placera huvudmotivet mellan den och dig. Om det är något riktigt rent, som en målad vägg, kan du låta huvudmotivet vara helt nära bakgrunden. Det gör ingenting. Det är okej att trycka upp folk mot väggen ibland.

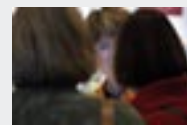
Ibland kan det vara svårt att hitta ytor som är tillräckligt stora för att hela huvudmotivet ska få plats inom dem i bild. Då går det att ”förstora” bakgrunden genom att gå längre bort från huvudmotivet och samtidigt byta till en längre brännvidd. Zooma in, alltså. Om du bibehåller huvudmotivets storlek i bild, blir effekten att bakgrunden blir större.

• STÄDA BAKGRUNDEN GENOM OSKÄRPA

Om du nu inte hittar någon lämplig ren bakgrund kan du i stället se till att huvudmotivet befinner sig på stort avstånd från bakgrunden och fotografera med största tillgängliga bländare. Då hamnar bakgrunden i oskärpa och även de mest röriga och oroliga miljöer kan uppfattas som enkla. Effekten blir extra tydlig med teleobjektiv.

Jag tror att många av oss som hållit på med fotografi ett par år gått igenom en tämligen långvarig fas då det här har varit en mycket välanvänd metod för att göra tydliga bilder.

• GÖM RÖRIGA MOTIVDE-LAR BAKOM EN OSKARP FÖRGRUND

Ännu något mer avancerat är att placera något i förgrunden mellan dig och huvudmotivet. Fotografera med stor bländare så att förgrundsytan blir ordentligt oskarp. Nu täcker förgrunden den oroliga bakgrunden och bilden i helhet har blivit ren och snygg.

Den här metoden lämpar sig för alla typer av objektiv – tele, vidvinkel eller normal spelar ingen roll.